

Терез Ковач
Центар за регионална истраживања
Мађарске академије наука,
Печуј (Мађарска)

UDK: 316.334.52
Оригиналан научни рад
Примљен: 15.06. 2002.

РЕГИОНАЛИЗАМ НА ПРИМЕРУ МАЂАРСКЕ

У овом раду приказан је процес придруживања Мађарске Европској унији, као и услови које је морала да испуни. Такође је показан, на примеру Мађарске, напредак који је постигнут у утемељењу науке о регионалном, уз закључке који се могу односити на случај Југославије. Ауторка се такође бави могућим функцијама социологије у регионалним истраживањима.

Кључне речи: *регионализам, Мађарска, Европска Унија.*

Увод

Европска Унија (ЕУ) је правни наследник Европске економске заједнице, коју су 1957. основале Белгија, Француска, Холандија, Италија, Луксембург и Немачка. Године 1994. број земаља чланица попео се на петнаест. Мада је циљ у почетку био само економска сарадња (заједничко тржиште), одушевљење привредним успесима – уз геополитичке промене – проширило је аспирације и на монетарно (увођење јединствене монете) и политичко (европско држављанство) уједињење, да би се до данас све то и остварило. Европска унија је отворена и за пријем осталих европских држава, које нису у њеном саставу. Дугорочни циљ је стварање *заједнице држава* – по угледу на Сједињене Америчке Државе – али уз *потпуно очување националних језика и културног наслеђа*. С обзиром да добар део Европе већ живи у једној јединственој заједници држава, онда већ можемо рећи да ће се тако створена унија разнородних нација и култура најбоље разликовати од САД.

Функционисање регионалне политике ЕУ

Пријем у чланство уније подразумева строге економске, правне и политичке услове, а њихово испуњење захтева значајан временски период. Пре него што прикажемо какве је резултате, али и местимичне неуспехе, Мађарска доживела у процесу прикључивања, неколико речи о самој Европској унији.

Треба истаћи да између петнаест земаља чланица постоје велике разлике у степену развијености. Са овим проблемом унија се посебно суочила осамдесетих година, када је дошао ред на пријем у чланство мање развијених европских држава (Грчке 1981, односно Шпаније и Португала 1985. године). Тада је постало јасно да велике разлике у развијености појединих територија не одговарају ни неразвијенима, ни развијенима, јер постоји граница испод које неразвијена подручја могу и да онемогуће даљи напредак развијених. У циљу решавања наведеног проблема, Европска унија је подељена на *212 региона*, који покривају целу њену територију. Појединачни региони тако чине целине које су углавном сличних економских, географских, па и културно-историјских карактеристика. Границе региона увек су резултат неког компромиса, док се сам регион даље дели на мање територијалне целине (микрорегије). Заједно са утврђивањем региона, створени су и *новчани фондови* за њихов развој. Међу овим фондовима, два заслужују посебну пажњу, јер су у служби искорењивања разлика у развијености територија унутар ЕУ. То су:

Фонд за реструктурирање (1985) и
Кохезиони фонд (1992).¹

Коришћење фондова ЕУ у почетку је било ограничено на три, али у новије време тај период је повећан на седам година. То су тзв. *периоди програмирања*, а тренутно је на делу период за 2000-2006. годину. У ових седам година скоро једна трећина буџета биће усмерена у два наведена фонда. Изражено бројкама, то значи да ће се у 2002. години у Фонд за реструктурирање слити 28,2, а у Кохезиони фонд 2,6 милијарди еура. То је, уједно, други по величини буџетски расход ЕУ. Први и највећи буџетски расход унија је усмерила на пољопривреду, односно на Заједничку пољопривредну политику (САР – Common Agricultural Policy). У ту сврху планирано је да се издвоји укупно 40-44 милијарди еура, што је половина заједничког годишњег буџета, а наведена средства пре свега ће добити шест и по милиона фармера у земљама ЕУ.

Функционисање фондова за реструктурирање и кохезију назива се *политиком просторног развоја* (spatial planning policy).

Средства из Кохезионог фонда могу да користе, за развој великих инфраструктура и подмирење трошкова заштите животне средине, они региони у којима ГДП по глави не прелази 80% од просека уније, при чему фонд може да учествује највише са 80% од укупне вредности инвестиције. Целокупна територија Грчке, Португала и Шпаније спадају у ову категорију.

Фонд за реструктурирање тренутно је подељен на три развојна циља:

¹ Фонд за реструктурирање је заједнички назив за више тазличитих извора финансирања: Европски социјални фонд (1961), Фонд за пољопривреду (1962), Европски фонд за регионални развој (1985) и Фонд за риболов (1994).

<u>развојни циљ</u>	<u>процент усмерених средстава</u>
1. циљни програми	94%
2. програми заједничких иницијатива	5%
3. стручна саветодавна активност	1%

1. Унутар садашњег периода програмирања, ЕУ подупире *три циљна програма*:

а) први је усмерен на развој економски заосталих подручја, изменом њихове привредне структуре; овде спадају оне територије на којима ГДП по глави не прелази 75% од просека уније; цела територија Грчке и Португала потпадају под наведени циљни програм;

б) други је намењен оним индустријским подручјима (градовима и селима), која су суочена са структуралним проблемима, као и подручјима чија привреда у великој мери зависи од риболова;

с) трећи потпомаже модернизацију, економски и социјални напредак кроз образовање, стручно оспособљавање и запошљавање.

Унутар циљних програма највише извора усмерено је ка првом, што значи да највише средстава одлази економски заосталим подручјима. Исторемено, ту је и стопа учешћа у инвестицијама највиша (75%).

2. Паралелно функционишу четири програма заједничких иницијатива:

- EQUAL,
- INTERREG,
- LEADER,
- URBAN.

За нашу тему најважнији је INTERREG, јер за њега могу да конкуришу и погранични региони. Основни услов је да конкуришу бар две суседне државе, од којих је бар једна чланица ЕУ.

Веома је важно нагласити да је за добијање било каквих средстава од ЕУ основни услов припремљени *програма*. Према томе, један развојни процес почиње тако што се нека идеја (до које су најчешће дошли сртучњаци), стави на папир и преда конкурсној комисији. Пријава на конкурс се разматра и са формалног и са садржинског аспекта и ако се прихвати, онда нацрт постаје програм и почиње његово остварење. Финансирање реализације је накнадно, што значи да се исплата средстава одобрава тек након подношења рачуна. Контрола је веома строга, јер је реч о новцу пореских обвезника ЕУ. Они који одлучују о конкурсним пријавама морају се уверити да ће новац бити потрошен на најбољи могући начин. Одобравање средстава зависи од *квалитета конкурисања*, а оно не може да се темељи на злоупотреби нити на било каквом личном познанству. Контрола се одвија на један строг, бирократски начин, да би се омогућио увид у сваки сегмент исплате, као и да би се за све

учеснике конкурса осигурале једнаке шансе у добијању средстава. Због свега тога, у оваквом систему на значају је добила *стручност*, али и *бироократија* и то у до сада невиђеним размерама. Зато је пожељно и у интересу је сваке државе која жели да постане део европске интеграције, макар и у даљој будућности, да што пре започне са оспособљавањем својих стручњака.

Искуства Мађарске у процесу прикључивања ЕУ

Мађарска је *придružена држава ЕУ*. Придруживање је "предсобље" за учлањење. Стицање чланства је један процес који се, поред политичког, може и научно разматрати и вредновати.

3.1. Настанак регионалне политике

Након пада социјализма, све партије првог слободно изабраног парламента (1990.) будућност Мађарске виделе су искључиво унутар интегрисане Европе. Мада парламентарне партије воде оштре расправе о свим питањима, у зависности од својих политичких позиција, у том једном случају и даље влада консензус: свакој партији је важно да се држава што пре интегрише у Европу, односно да постане пуноправна чланица ЕУ. Међутим, и под таквим условима улазак у унију се одвија полако и тешко, чак и ако је, по мишљењу иностраних експерата, Мађарска једна од најприпремљенијих међу кандидованим државама.

Године 1991. Пољска, Мађарска и Чехословачка (која се касније распала на Чешку Републику и Словачку), потписале су са ЕУ споразум о придруживању, који је шире познат као Европски споразум. До 1996. још седам држава (Бугарска, Естонија, Летонија, Литванија, Румунија, Словенија и Кипар), приступило је Споразуму и тиме се број придружених средњеевропских и источноевропских земаља повећао на једанаест.²

Приближавање између ЕУ и ових земаља почело је, међутим, нешто раније, непосредно након пада Берлинског зида, када је Европска економска заједница у сарадњи са западним државама донела програм PHARE (Poland Hungary Assistance for the Reconstruction of Economy). Овај програм је првобитно донет само у интересу помоћи пољској и мађарској привреди и њеног преласка на тржишну економију. Касније су из овог фонда помагане и друге средњеевропске и источноевропске земље, а од 2001. и Хрватска.

Следећи важан корак у интегративним процесима био је састанак Европског савета у Копенхагену 1993, када су дефинисани критеријуми за учлањење у ЕУ. Имајући у виду ове критеријуме и већ постојеће могућности

² Поред ових, још су и Турска и Малта придружене земље, али из политичких разлога (положај курдске мањине), с Турском се не воде преговори. (У наставку ће бити речи само о десет средњеевропских и источноевропских земаља.)

за придруживање које је обезбедила ЕУ, наредних година средње и источноевропске земље су поднеле захтеве за стицање пуноправног чланства. (Маарска је 31. марта 1994. поднела захтев за прикључивање ЕУ-и.) На основу мишљења о поднетом захтеву, као и његове политичке потврде на луксемуршком састанку, децембра 1997, ЕУ је одлучила да са шест од једанаест придружених чланица (Чешком Републиком, Естонијом, Кипром, Мађарском, Пољском и Словенијом), започне тзв. продубљене (сцреенинг) преговоре.³

На основу приложених докумената, ЕУ је оквалификовала ових шест држава као оне које ће бити способне да се, до момента претпостављеног прикључивања (тада је то био 1. јануар 2002), у одговарајућој мери припреме за учлањење у унију. Истовремено, у одлукама конференције недвосмислено је формулисано да се и осталих пет земаља сматра потенцијалним партнерима за учлањење, а није искључена ни могућност да, уколико нека од њих у припремама претекне државе из првог круга, дође до замене, односно да се нађе међу првих шест држава за учлањење. На последњем самиту шефова држава и влада земаља ЕУ (децембра 2001), већ је донета одлука да се државе средње и источне Европе (са изузетком Румуније и Бугарске) 1. јануара 2004. приме у редовно чланство, уколико до краја 2002. заврше преговоре.

Од 1994. Бриселски комитет сваке године припрема *саопштење* о Мађарској (али и о осталим придруженим државама), у којем се износе оцене о напретку у односу на претходну годину, као и сугестије о даљим корацима.

Временом је преузета скоро целокупна правна материја уније, а постојећи закони усклађени су са њеним законима. Тематика преговора подељена је на тридесет и једно поглавље, а Мађарска је до краја 2001. потпуно закључила двадесет и пет, што значи да је у тим сегментима већ постигнут потпуни споразум између њене владе и Бриселског комитета. Међутим, међу преосталима се налазе и она најосетљивија питања, као што су пољопривреда (колике квоте и какву помоћ ће добити Мађарска?), регионална политика (какву подршку ће добити мађарски региони?) и буџет (колику суму ће Мађарска годишње уплаћивати у заједнички буџет ЕУ?). Неке од средњеевропских и источноевропских земаља се надају да ће у буџет уније уплаћивати нето износ, односно да ће добити више средстава на име помоћи и подршке, него што ће им бити обавезе према истом. Међутим, поједини стручњаци за ЕУ упозоравају да се може десити да ће Мађарска на почетку учлањења морати да уплаћује у заједнички буџет уније више него што ће оданде добити у виду подршке.

Што се тиче даљег процеса учлањења, Мађарска би до краја 2002. морала да закључи сва поглавља о којима се преговара. Након тога би свих петнаест парламената земаља чланица требало да прихвати споразум закључен између ЕУ и мађарске владе, после чега следи референдум у Мађарској о

³ Продубљени преговори кош нису преговори у правом смислу, него анализа стања којом се формулишу искуства и ставови који су важни за учлањење.

уласку у унију. У случају да се донесе позитивна одлука, држава би постала чланица Европске уније од 1. јануара 2004.

Највише подршке Мађарска је до сада добила кроз PHARE програм, милијарду еура за десет година. У почетку је та средства усмеравала у развој најнеразвијенијих регија, да би их после користила искључиво у сврху развијања институција и инфраструктуре. За ово последње најбољи је пример осавремењавање граничног прелаза Реске (Rösztke) – Хоргош, на југословенско-мађарској граници. За претходно би се могло дати безброј примера, јер Мађарска мора да успостави читав низ институција система по којима функционише ЕУ. Такав је, на пример, систем земљишних књига (катастер), који је данас компјутеризован, па се може знати квалитет сваке земљишне површине, њен власник и ко је (евентуално) обрађује. Раније је био велики хаос на подручју вођења земљишних књига.

Приликом планирања буџета за 2002. годину у ЕУ је донета одлука о оснивању тзв. *придружених фондова* за потребе десет средњеевропских и источноевропских земаља. Тако је PHARE употпуњен са два нова фонда, који су за период програмирања 2000-2006. и посебно исказани у буџету:

Придружени фондови	милиона €/години
1. PHARE	1560
2. ISPA	1040
3. SAPARD	520
укупно	3120

Наведене врсте подршке које су на располагању средњеевропским и источноевропским земљама пред учлањење, сличне су подршкама које функционишу у ЕУ, што значи да се PHARE може упоредити са Фондом за преструктурирање, ISPA с Кохезионим фондом, а SAPARD с CAP-ом, при чему и сами фондови функционишу на исти начин. Из ISPA се могу подржаати инвестиције у домену заштите средине (нпр. изградња складишта чврстог отпада у великим градовима по технологији ЕУ), и инфраструктуре (нпр. модернизација појединих пруга на западу Мађарске), а из програма SAPARD помаже се осавремењавање пољопривреде и погона у унутрашњости.

Од 2000. године Мађарска је могла годишње да рачуна из PHARE на 100, из ISPA на 80, а из SAPARD фонда на 38 милиона еура, али до сада није успела да реализује из овог последњег ни један једини еуро. Разлог за то је тај што се није уклапала у оне критеријуме који су за подношење захтева постављени у Бриселу. За тако нешто потребно је испунити три услова:

1. треба припремити SAPARD план на нивоу државе (ово је учињено децембра 1999, а Брисел га је одобрио октобра 2000);

2. требало је склопити споразум о SAPARD финансирању; у њему, између осталог, постоји обавеза сваке мађарске владе да средства добијена из овог фонда допуни са још 25% учешћа, као и да подносилац захтева обезбеди минимум једну четвртину потребних средстава у случају непроизводне, односно половину у случају производне инвестиције (овај споразум потписан је марта 2001);

3. на крају, за потребе реализације SAPARD програма требало је основати једну такву установу (SAPARD канцеларију), која би била надлежна за контролу реализације пројеката и њихових исплата. При том, ту канцеларију би требало акредитовати прво у Мађарској, а затим и у Бриселу. Овај задатак Мађарска није успела да испуни. Службеници из Брисела су више пута долазили у Будимпешту, али су сваки пут закључили да канцеларија још не одговара бриселским очекивањима. Тако Мађарска не успева да распише конкурс за средства из SAPARD фонда. Истина, из ЕУ је обећано да ће целокупан износ нереализованих средстава од 2000. године Мађарска моћи да потроши и у 2003, ако јој пође за руком да дотле акредитује канцеларију. Треба рећи да су од 10 придружених земаља само две (Бугарска и Летонија) доспеле до расписивања SAPARD конкурса, али да меродавни стручни кругови ипак сматрају поражавајућим све оно што се догађа у вези са овим пројектом.

3.2. *Настанак науке о регионалном*

Анализа процеса регионализације може бити независна од регионалне политике појединих држава, али може и да помаже обликовање регионалне политике и њен развој. Мађарска је пример за овај други случај. Још у време социјализма, 1984. године, основан је – први у једној средњеевропској и источноевропској држави – *Центар за регионална истраживања*. То је академски истраживачки институт, шеснаести по реду међу институтима за друштвене науке. Од осталих се, међутим, разликује у два стварима: прво, његово седиште није у Будимпешти, већ у Печују, граду на југозападу земље и друго, институт од самог почетка функционише кроз мрежу одељења у различитим деловима земље (између осталог и у Будимпешти). Временом се мрежа ширила, па данас *Центар за регионална истраживања* има по једну истраживачку јединицу у девет градова. То су одељења различитих величина (имају од 3 до 18 главних истраживача), док сам институт има укупно 62 истраживача (с административним особљем скоро 100 запослених). У почетку су то углавном били географи, док су данас економисти у већини. Међу истраживачима има и правника, социолога, етнолога, историчара, математичара, а понегде и инжењера, при чему број социолога у последње време расте. Они су у почетку били на периферији истраживања, јер нису заправо знали на прави начин да одговоре на изазов који је пред њих постављало регионално истраживање. Бављење проблемима регионалног захтева од истраживача да друш-

твене процесе темеље на посматрању, анализи и опису хоризонталног, територијалног и да све то прикажу на мапама, скицама и табелама. Социологија као наука друштвене процесе традиционално испитује вертикално и за њу није баш уобичајено коришћење скица. Тако, на пример, може да истражује у којој мери су поједина политичка понашања или одређени потрошачки производи распрострањени међу различитим друштвеним слојевима. Насупрот томе, наука о регионалом покушава да утврди у којој су мери у различитим регионима земље присутна поједина политичка понашања или потрошња одређених артикала. Временом су, међутим, и социолози пронашли своје место у науци о регионалном, посебно када је, унутар проблематике територијалног, развој села добио на значају. Њихов допринос науци о регионалном огледа се у томе што комплексније, дубље истражују друштвене процесе. Сажето, могло би се рећи да је *наука о регионалном једна интердисциплинарна наука*, унутар које свака друштвена наука може да пронађе своје место.

У Мађарској, истраживачи Центра за регионална истраживања на одговарајућим факултетима држе додипломске и постдипломске курсеве из науке о регионалном. Није случајно настава из ове дисциплине започела управо на Универзитету у Печују, а не на неком другом. Данас се већ на више места држи настава из појединих, или неколико дисциплина науке о регионалном.

Поред основних истраживања, истраживачи добијају редовне поручбине и од министарстава, локалних самоуправа и мултинационалних компанија за опис неког друштвеног процеса, или припрему пројекта, па чак и предлога закона. За ово последње најбољи је пример XXI закон о територијалном уређењу и развоју из 1996. Још пре његовог доношења сами истраживачи су сугерисали надлежном министарству (тада је то било Министарство за заштиту животне средине и територијални развој), потребу доношења једног таквог закона, а министарство је на то овластило институт да припреми предлог. Учесници пројекта су прво одредили делокруг на који треба да се односи закон, као и законску регулативу из уније на коју треба обратити пажњу приликом његовог припремања. У основи је то био један методолошки посао. На основу тога министарство је сачинило предлог, који је понудило парламенту на усвајање. Након одређених корекција, посланици су усвојили предлог закона.

У извештају ЕУ из 1996, подвучено је да је Мађарска прва међу средњеевропским и источноевропским земљама која има овакав закон. (Данас је то већ случај са скоро свим придруженим државама, а у многим је већ и парламент усвојио закон о територијалном развоју. Мађарска је, међутим, ипак у предности.) У складу с његовом применом, земља је подељена на седам региона, донет је фонд за територијални развој који је уграђен у буџет, а основани су и органи потребни за његово функционисање. Већ неколико година може да се конкурише за средства из овог фонда који, мада располаже скромним средствима, веома добро функционише. То је битно из два разлога: прво, у развојном процесу привредни субјекти и локалне самоуправе већ сада могу

да дођу до државних средстава намењених за развој; друго, вежбају се у конкурисању, што значи да ће бити припремљенији за учествовање у конкурсима који ће им бити доступни када држава постане чланица ЕУ.

На крају, свакако треба нагласити да постоје велике разлике у економској развијености између седам региона на које је Мађарска подељена. Као и у већини придружених држава, најразвијенији је централни регион у који спада и Будимпешта (*скица 1*). Такође, од осталих делова земље знатно је развијенији још и северозападни део. Тренутно се у Мађарској реализује само један INTERREG програм и у њега је укључен баш наведени регион, из простог разлога што је западна граница заједничка са границом ЕУ. Поред овог, партнери у програму су још и по један регион из Аустрије и Словачке. Дакле, упркос томе што је *главни циљ регионалне политике смањење постојећих разлика у територијалном устројству земље*, ипак се дешава да предност понекад имају најразвијеније регије. Задатак науке о регионалном је у оваквим случајевима управо да тражи решења за помоћ најугроженијима.

Скица 1

Однос становништва и ГДП по регионима у Мађарској 2000. (у %)

– С к и ц а –

Извор: *Területi Statisztikai Évkönyv*, 2000.

Транснационалне регије које се тичу и Југославије

Реч "транснационално" је нови елемент међународног жаргона територијалног развоја. Транснационални региони су региони који припадају различитим државама, али су географски и просторно блиски и међусобно су

повезани истим окружењем, као и саобраћајним, економским и политичким везама које се не могу ничим ограничити; истовремено, решавање проблема који се јаве на овим територијама претпоставља неки виши ниво заједничког деловања. Међутим, такви проблеми ипак нису глобални, чак ни општеевропски, него су концентрисани на једној географски уже одређеној територији, али који истовремено утичу и на државе и шире регионе којима припадају. Док је за INTERREG потребно учешће најмање две државе (од којих бар једна мора бити чланица ЕУ), дотле у сарадњи транснационалних региона мора да буде укључено минимум три државе (међу којима такође бар једна мора бити чланица ЕУ). За развој оваквих подручја средства у буџету још нису посебно исказана. Она су, за сада, присутна такоређи само на радним столовима истраживача и планера развоја. Може се, међутим, очекивати да ће се у овој деценији издвојити и посебни фондови за њихов развој.

Постоје два типа транснационалних региона.

Први су тзв. *транснационални стратешки региони*, а у средњој и југоисточној Европи их има шест. Међу њима је и *Сарадња подунавских региона*, који захвата и поједине територије Југославије (*скица 2*). Овај транснационални регион обухвата подручја уз ток и већи део слива реке Дунав, једног од највећих европских природних извора енергије.

Скица 2

Сарадња подунавских региона

– С к и ц а –

Извор: Illés, 2002.

Други тип се назива *пограничном територијом деловања*. У средњој и југоисточној Европи их има четрнаест, а две међу њима захватају целу територију Југославије или њене поједине делове. То су: *Пакт за стабилност југоисточне Европе* (скица 3) и *Јадрански регион* (скица 4).

Проширењем ЕУ и наведени региони ће бити ближи могућности да из заједничког буџета добију, у почетку истина скроман, новац за развој.

Скица 3

Пакт за стабилност југоисточне Европе

– С к и ц а –

Извор: Illés, 2002.

Скица 4

Јадрански регион

– С к и ц а –

Извор: Иллес, 2002.

Закључак

У закључку треба рећи да Европска унија није само Европа нација, већ и Европа региона. Регионализам значи слабљење централне владе и децентрализацију власти. У овим процесима нације у целини губе самосталност, али економски субјекти су на добитку. То је разлог што наведени систем функционише већ скоро двадесет година, а регионална политика у ЕУ, па и у Мађарској, бележи узлазну путању.

Наука о регионалном је у ЕУ, а самим тиме и у Мађарској, једна нова интердисциплинарна наука. Социолог може да се укључи успешно у регионална истраживања ако, поред своје, усвоји још и неку другу науку и научни приступ. На крају, подвучимо да је изучавање друштвених процеса у њиховој територијалној димензији тежак, али и захвалан задатак.

Превео с мађарског: Жолт Лазар

ЛИТЕРАТУРА

The Common Agricultural Policy, European Commission, Directorate-General for Agriculture, 2000 Review.

Halmai, Péter: *Az Európai Unió agrárrendszere*, Mezőgazda, Budapest, 1995.

Horváth, Gyula: *Európai regionális politika*, Dialóg-Campus, Budapest-Pécs, 1998.

Illés, Iván: *Középis Délkelet-Európa az ezredfordulón*, Dialóg-Campus, Budapest-Pécs, 2002.

Kovács, Teréz: "A SAPARD-program lebonyolításának várható nehézségei", *A falu*, 1 (2001).

Területfejlesztési Statisztikai Évkönyv, KSH, Budapest, 2000.

Kovács Teréz

Centre for Regional Studies
of the Hungarian Academy
of Sciences, Pécs (Hungary)

S u m m a r y

REGIONALISM ON THE EXAMPLE OF HUNGARY

This paper is about the processes of association with the EU in which Hungary took place, and about the demands that should have been fulfilled. It is shown, on the example of Hungary, what progress has taken place in the last 15 years in the area of establishing of regional science and what sort of conclusion can be made for Yugoslavia. The author also deals with the possible functions of sociology in regional research.

Key words: Regionalism, Hungary, the European Union.